

Het Zondagochtend Concert

19 januari 2025 - Grote Zaal - 11.00 uur

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor (instudering: Marc Korovitch)
Karina Canellakis, dirigent
Sarah Brady, sopraan
Michael Nagy, bariton

Johannes Brahms 1833-1897 Ein deutsches Requiem, op. 45 (1857-68)
Selig sind, die da Leid tragen
Denn alles Fleisch, es ist wie Gras
Herr, lehre doch mich
Wie lieblich sind deine Wohnungen, Herr Zebaoth
Ihr habt nun Traurigkeit
Denn wir haben hie keine bleibende Statt
Selig sind die Toten, die in dem Herren sterben

Steun ons

Draag bij aan de toekomst van Het Concertgebouw, nu of later.
concertgebouw.nl/steun-ons

ONTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open.
U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concertregistraties en nog veel meer. **Lees bijvoorbeeld het interview met Saskia Voorbach, AVROTROS-presentator van Het Zondagochtend Concert op concertgebouw.nl/voorbach.**

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

26 jan - Grote Zaal

Mendelssohns *Vioolconcert* door Noa Wildschut

2 feb - Grote Zaal

Beethoven 5 & Simone Lamsma speelt Roukens' *Vioolconcert*

9 feb - Grote Zaal

Mozarts *Klarinetconcert*, Dvořáks *Romance* & Webers *Klavierstück*

16 feb - Grote Zaal

Tsjajkovski's *Romeo en Julia*, een ode aan de liefde

23 mrt - Kleine Zaal

Barokke violmuziek door Charlotte Spruit & Friends

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! [#concertgebouw](https://twitter.com/concertgebouw)

Dit concert wordt via livestream uitgezonden en is ook na het concert nog te bekijken: zie concertgebouw.nl.

Het Zondagochtend Concert wordt elke week door AVROTROS rechtstreeks uitgezonden op NPO Klassiek.

Met *Ein deutsches Requiem* bracht Johannes Brahms de Latijnse dodenmis naar het volk, door niet het Kerklatin, maar de volkstaal te gebruiken. Brahms componeerde het na de dood van zowel zijn moeder als zijn vriend Robert Schumann. Toch overheerst niet een persoonlijk verdriet, maar een universeel gevoel van troost en menselijkheid. Brahms had het stuk daarom naar eigen zeggen het liefst 'een menselijk requiem' genoemd.

Ein deutsches Requiem is een van de stukken uit het kernrepertoire van het Groot Omroepkoor, het enige koor in Nederland dat het grote koorsymfonische repertoire op professionele wijze uitvoert. Het klinkt dan ook alsof het hun op het lijf geschreven is. Karina Canellakis, het Groot Omroepkoor en het Radio Filharmonisch Orkest gaan dit meesterwerk voor het eerst samen te lijf.

De opbouw van het werk in zeven delen is symmetrisch: delen I en VII zijn mild en troostrijk en omlijsten het geheel. De heftige delen II en VI gaan over de aardse vergankelijkheid en de apocalyps die te wachten staat. De delen III en V fungeren als 'memento mori': de solisten zingen over de korte tijd die ons op aarde gegeven is. Het middendeel is stralend, hier is geen plaats voor droefenis.

Heden, verleden en toekomst

Ein deutsches Requiem opent duister met herhaalde kwartnoten in de contrabassen, die de tikkende tijd symboliseren. Ook de toentertijd moderne samenklanken van de altviolen en celli – in het hele eerste deel komen geen violen voor – duiden op het heden. De koorinzetten zijn heel anders van stijl en grijpen juist terug op de traditie van Schütz en Bach. Verderop in het deel komen koor en orkest bij elkaar, waardoor heden en verleden samensmelten en een gevoel van tijdloosheid ontstaat. In de tekst wordt het heden (zij die leed dragen) juist met toekomstige beloftes verbonden (zij zullen getroost worden). Zo speelt Brahms met de tijd. Ook in de rest van het requiem worden heden, verleden en toekomst aan elkaar gekoppeld. Zo verwijst Brahms geregeld naar het verleden door ingenieuze fuga's te construeren, klinkt de hoop op en vertrouwen in een leven na de dood, en wordt de vergankelijkheid van het leven bezongen om daarmee de nadruk te leggen op het heden. Dat laatste is sterk voelbaar in het tweede deel, dat begint als een ingetogen dodenmars (merkwaardigerwijs in driekwartsmaat), de vergankelijkheid ten top.

In het volgende deel maakt de eerste solist zijn opwachting. Ook hij zingt over de eindigheid, maar tegelijkertijd spreekt hij een haast profetisch vertrouwen uit. Het koor borduurt telkens voort op de tekst en de muziek van de solist, om zo de woorden van de solist kracht bij te zetten.

Het lieflijke vierde deel vormt het hart van het stuk. Het is het meest constante, kalme deel van dit requiem.

In het vijfde deel troost de sopraansolist met haar zoete, zalvende melodieën de achtergebleven treurende. Het is niet moeilijk om haar met Brahms' moeder te verbinden. Zeker als het koor zingt: 'Ich will euch trösten, wie einen seine Mutter tröstet' (Ik wil u troosten, zoals een moeder haar kind troost). Opmerkelijk aan de relatie tussen de solist en koor is dat de sopraan – anders dan de bariton in deel drie – nooit dezelfde tekst zingt als het koor. Ze is volkomen zelfstandig, niet gebonden aan het 'aardse' koor. Het is alsof de sopraan, als een engel zwevend op de muziek, troost en geruststelt. Hierna volgt weer een heftiger deel, de apocalyps is nu niet ver meer. Na een opbouwende opening kondigt de bariton aan wat er te wachten staat: de doden zullen opstaan en de dood zal verslagen worden. Een ongekende climax met het hele koor en orkest in fortissimo volgt.

De als donder rollende pauken, de strijkers die klinken als een aardbeving, schetterend koper als een breuk in de hemelen – het hele requiem heeft toegewerkt naar deze heftige passage. Het laatste deel vertoont veel parallellen met het eerste. In tekst, maar ook de melodieën van deel één keren terug. Hiermee eindigt het stuk eigenlijk waar het begon, de cirkel is rond. Een prachtige verklanking van de eeuwigheid. Een verschil in sfeer ten opzichte van het eerste deel is de toevoeging van de violen. De donkere sfeer van het begin heeft plaatsgemaakt voor verlichting. En zo troost Brahms ons met dit prachtige menselijke requiem.

Alexander Klapwijk